

Sygn. akt V CSK 231/18

## POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa R. K.

przeciwko T. S.A. w K.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 22 listopada 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 19 grudnia 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

**1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**

**2) zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2017 r. Sąd Apelacyjny [...] oddalił apelację powoda R. K. od wyroku Sądu Okręgowego we W. z dnia 14 lipca 2016 r. oddalającego jego powództwo o zasądzenie wynagrodzenia w kwocie 117.126 zł z ustawowymi odsetkami, z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności odpowiedzi na pytanie, czy w świetle art. 33, art. 34, art. 44 art. 126, art. 141, art. 177 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 28 września 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321), tj. do dnia 1 października 1990 r., oraz art. 172 § 1 i 2, art. 176, art. 292 k.c. w zw. z art. III, art. XLI i art. XLVII ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 94 ze zm.), a także art. 184 § 1 dekretu z dnia 11 października 1946 r. Prawo rzeczowe (Dz. U. Nr 57, poz. 319) przedsiębiorstwa państwowe mogły zaliczyć do czasu posiadania niezbędnego do zasiedzenia służebności przesyłu okres do dnia 1 października 1990 r. Zachodzi również potrzeba wykładni art. 128 k.c., uchylonego ustawą z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11), który wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów.

W jego ocenie skarga jest również oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd Apelacyjny błędnie uznał, że pozwany i jego poprzednicy prawni mogli zaliczyć okres posiadania ich poprzedników prawnych poczynawszy od 1945 r. w sytuacji, gdy część nieruchomości powoda była uprzednio własnością państwową i że przedsiębiorstwa państwowe będące poprzednikami prawnymi pozwanego były posiadaczami służebności. Błędnie również stwierdził, że co do dobrej wiary w zakresie posiadania służebności ma zastosowanie art. 7 k.c. Ponadto niezasadnie uznał, że kolejne przenoszenie posiadania pomiędzy poprzednikami prawnymi pozwanego następowało przy akceptacji powoda w sytuacji, gdy z materiału dowodowego nie wynika, by powód wiedział o tych czynnościach. Bezzasadnie przyjął, że wniesienie przeciwko pozwanemu pozwu o zapłatę

wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości nie przerwało biegu zasiedzenia służebności. Ponadto, niesłusznie stanął na stanowisku, że postępowanie apelacyjne mogło zostać zakończone pomimo nierozpoznania zażalenia powoda na postanowienie wydane przez Sąd Okręgowy o przekazaniu części sprawy do rozpoznania sądowi rejonowemu oraz zmiany trybu postępowania, a także nie zamieścił w uzasadnieniu wyroku uzasadnienia faktycznego za wyjątkiem uznania za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego w zakresie ciągłości posiadania pozwanego i jego poprzedników prawnych, a także własnej oceny prawnej, co do możliwości zaliczenia okresu posiadania poprzedników prawnych pozwanego do czasu posiadania niezbędnego do zasiedzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Oparcie zaś wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/04, nie publ.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że w okresie obowiązywania art. 128 k.c. wyrażającego konstrukcję jednolitej władzy państwowej, zasiedzenie własności przez przedsiębiorstwo państwowe na swoją rzecz, także w odniesieniu do działek stanowiących własność osób fizycznych było niedopuszczalne. Skoro państwowe osoby prawne wykonywały na podstawie art. 128 § 2 k.c. w imieniu własnym względem zarządzanego mienia ogólnonarodowego uprawnienia płynące z własności państwowej według reguł prawa cywilnego, to granice tego wykonywania mieściły się w dyspozycji normy art. 140 k.c., przedsiębiorstwa państwowe wykonywały posiadanie mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, z tym zastrzeżeniem, że pod rządem art. 128 k.c. nabycie takiego prawa następowało do jednolitego funduszu własności państwowej. Stwierdzono również, że przedsiębiorca przesyłowy może zaliczyć posiadanie przez Skarb Państwa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jeżeli jest następcą prawnym przedsiębiorstwa, a podczas biegu posiadania służebności nastąpiło jego przeniesienie na rzecz obecnie istniejącego przedsiębiorcy przesyłowego lub jego poprzednika. Uznano, że nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989r. nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia. Stanowisko

to obecnie uznaje się za tak oczywiste, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 grudnia 2010r., III CZP 108/10 ( nie publ.) odmówił podjęcia uchwały dotyczącej zagadnienia dopuszczalności zaliczenia przez przedsiębiorcę przesyłowego okresu posiadania poprzednika prawnego będącego przedsiębiorstwem państwowym (por. m.in. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 76/15, OSNC 2016, Nr 12, poz. 138, z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, BSN 2008, Nr 10, poz. 7, z dnia 26 października 2007r., III CZP 30/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 43, z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 64, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2006 r., V CSK 149/05, nie publ., z dnia 8 czerwca 2005 r., V CK 680/04, nie publ., z dnia 15 stycznia 2009 r., I CSK 333/07, OSNC – ZD, nr 4, poz. 15 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2015 r., V CSK 26/14, nie publ., z dnia 13 stycznia 2016 r., V CSK 224/15, nie publ., z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 120/12, nie publ., z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010, nr 1, poz. 15, z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11, nie publ., z dnia 17 grudnia 2010 r., III CZP 108/10, nie publ., z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010, nr 1, poz. 15, z dnia 18 maja 2007 r., I CSK 64/07, nie publ., i z dnia 20 stycznia 1993 r., III CRN 146/92, nie publ.). Nie zachodzi zatem potrzeba kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wymienionej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m.in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100 i z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49).

Skonfrontowanie zaskarżonego orzeczenia z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by spełniona została przesłanka oczywistej zasadności skargi, o której mowa wyżej.

Skarżący kwestionując to, by pozwany jak i jego poprzednicy prawni korzystali z jego nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu z jednej strony usiłuje podważyć wyżej przytoczoną ugruntowaną linię orzeczniczą Sądu Najwyższego odnoszącą się do tej kwestii, z drugiej strony polemizuje z poczynionymi w sprawie ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów, co jest w postępowaniu kasacyjnym niedopuszczalne (art. 398<sup>3</sup> § 3 i art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c.)

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wykształcił się pogląd, że wejście przez przedsiębiorstwa przesyłowe w posiadanie służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu w związku z uwłaszczeniem przedsiębiorstw państwowych, może uzasadniać przyjęcie dobrej wiary (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2009 r., I CSK 265/08, nie publ., z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11, nie publ., z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 120/12, nie publ., z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 87/13, nie publ., z dnia 4 czerwca 2014 r., II CSK 520/13, nie publ., z dnia 16 grudnia 2015 r., 132/15, nie publ., z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13, OSNC 2015, nr 6, poz. 72, i z dnia 25 maja 2016 r., V CSK 549/15, nie publ.). Natomiast w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny uwzględnił zarzut zasiedzenia odnośnie do nieruchomości, które w okresie biegu terminu zasiedzenia nie były własnością państwową, w świetle motywów zaskarżonego rozstrzygnięcia problematyka dobrej lub złej wiary posiadacza służebności nie miała znaczenia, skoro upłynęły terminy pozwalające na stwierdzenie nabycia służebności w złej wierze. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przesądzono również, że wytoczenie przez właściciela nieruchomości przeciwko posiadaczowi służebności przesyłu, a przed dniem 3 sierpnia 2008 r. przeciwko posiadaczowi służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, powództwa o zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności nie przerywa biegu jej zasiedzenia (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2014 r., III CZP 45/14, OSNC 2015, nr 5, poz. 54). Stanowisko skarżącego w zakresie

obowiązków spoczywających na sędzie odwoławczym w sytuacji, gdy podziela on ocenę dowodów i podstawę faktyczną rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji nie znajduje oparcia w utrwalonym stanowisku judykatury (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2017 r., I PK 264/16, nie publ., z dnia 30 września 2016 r., I CSK 623/15, nie publ., i z dnia 15 września 2016 r., I CSK 659/15, nie publ.). Nie jest również jasne, w jaki sposób za oczywistą zasadnością skargi, w ramach sformułowanych przez skarżącego podstaw, miałyby przemawiać wyłączenie przez Sąd Okręgowy do odrębnego rozpoznania i rozstrzygnięcia wniesionej przez niego sprawy o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem w kwocie 387.890 zł (k. 2 i k. 171), skoro Sąd Apelacyjny orzekał o oddalonym przez Sąd Okręgowy żądaniu zasądzenia na rzecz powoda wynagrodzenia za bezumowne korzystanie w zakresie objętym punktem drugim pozwu, nie objętym kwestionowanym wyłączeniem.

W konsekwencji, analiza wniosku na tle podstaw skargi oraz motywów zaskarżonego orzeczenia, nie prowadzi do oceny, że Sąd Apelacyjny ferując wyrok dopuścił się kardynalnych błędów w stosowaniu prawa, w stopniu przemawiającym za oczywistą zasadnością skargi.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3, 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398<sup>21</sup> k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst Dz. U. z 2018, poz. 265).